47
23e jaargang
november 2024

NIEUWSBRIEF

WIERDE & DIJK

JUBILEUM 25 jaar

VERENIGING VOOR AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER

Feestelijk jubileum in Wehe-den Hoorn

We kijken met veel plezier terug op ons 25-jarig jubileum op zaterdagmiddag 22 juni op Adventurepark Waddenfun in Wehe-den Hoorn. Meer dan 85 leden vierden ons jubileum met een uitgebreid programma.

Roeland van der Schaaf, dijkgraaf van waterschap Noorderzijlvest, benadrukte in zijn verhaal het belang van samenwerking. Overheden, boeren en burgers moeten volgens hem samen optrekken om te werken aan de uitdagingen waar we voor staan. Denk aan verzilting, toenemende droogte en hevige regenbuien door klimaatverandering. Zijn pleidooi voor samenwerking klinkt Wierde & Dijk als muziek in de oren. Al 25 jaar zorgen we immers dat boeren en burgers elkaar op een positieve wijze leren kennen en beter begrijpen.

JEUGD BETREKKEN

Een deel van het gezelschap maakte een korte of lange wandeling, met onder meer een bezoek aan de boerderij van Agnes de Boer uit Leens. Mede dankzij de goede verzorging door Ron Claassen en Siegrid Hekma van Waddenfun was het een voortreffelijke middag. Verheugend was de deelname van vijftien jongeren. De jeugd vinden wij uitermate belangrijk, omdat zij de nieuwe generatie van Wierde & Dijk worden. De kinderen klauterden met veel plezier in Waddenfun en schilderden onder leiding van kunstenares Antje Sonnenschein zonnebloemen. ■

> ‘Overheden, boeren en burgers moeten samen optrekken’
>
> Roeland van der Schaaf, dijkgraaf van waterschap Noorderzijlvest

Opening bijenidylle Ter Laanster Toen

Zomerwandeling over het pad De Zeven Bruggetjes bij Bedum

Vrijdag 6 september 2024 kreeg Ter Laanster Toen, een brede berm van Wierde & Dijk bij Bedum, veel bezoek. Meer dan vijftig bezoekers keken toe hoe de kersverse bijenidylle werd geopend door Arjen Nolles, wethouder van Het Hogeland, Geert Bos van Wierde & Dijk en Henk van der Velde van Algemeen Plaatselijk Belang – Bedum. Aan de opening ging een zomerwandeling vooraf.

Ter Laanster Toen inspireert en geeft hoop voor een groener Hogeland. De brede bermstrook van zo'n honderdvijftig meter lang bij Bedum laat zien dat nieuwe natuuroases mogelijk zijn. Als Groningers er maar de schouders onder zetten. "De berm kwam vrij toen het huis dat er stond vanwege aardbevingsschade werd afgebroken. APB Bedum lanceerde het plan om er een bijenidylle te realiseren", vertelt Harry Hoving, bestuurslid van Wierde & Dijk, en initiatiefnemer van het eerste uur. Vijf jaar na dato bloeien er planten als rode klaver, margriet en peen, en staan er lindebomen, slee- en meidoorns en wilde kardinaalsmutsen. Langs de sloot groeit overjarig riet, ideaal voor rietvogels zoals blauwborsten om in te broeden. Wierde & Dijk heeft het terrein in eigendom en vrijwilligers uit Bedum verzorgen het onderhoud. Harry komt er graag. "De picknickbank is perfect om even tot rust te komen en van de bermnatuur te genieten."

SINT ANNERHEEN

Aan de opening ging een wandeling vooraf die startte in het dorp Bedum. De wandeling, samengesteld door VVV Het Hogeland-Bedum, voerde grotendeels over landelijke paden. Onderweg werd Sint Annerheem aangedaan, waar ooit een boerderij stond. De contouren zijn er nog altijd zichtbaar en iedereen mag vrij plukken van de oude boomgaard. De appels, allemaal oude fruitrassen, smaken uitstekend. Na het fraaie pad De Zeven Bruggetjes staat het gezelschap stil bij de kruising met de nieuwe Melkweg. De gids wijst op een oude dobbe. "Ooit stond er vermoedelijk een steenhuis, waar de waterplaats bij hoorde. De plek is een rijksmonument. We ijveren dat de plek behouden blijft. De Wolddijk, de Ter Laanstermaar, het steenhuis, de dobbe: er komen hier veel cultuurhistorisch waardevolle elementen samen."

ROODE SCHOOL

Aan de weg Ter Laan, waar ook Ter Laanster Toen ligt, staat een boerderij met een bijzondere historie. Tim Kauling deed er recent uitgebreid archeologisch onderzoek. In de bodem trof hij veel kloostermoppen en restanten van een oude waterput. "De huidige boerderij Roode School is waarschijnlijk vernoemd naar het voorwerk van klooster Aduard dat ooit op deze plek stond. Met een scriptorium, waar monniken geschriften overschreven en vertaalden. Het gebouw bestond uit rode kloostermoppen, vandaar de naam." ■

Opening door Arjen Nolles (midden), Geert Bos (links) en Henk van der Velde (rechts)

Boerenerven bruisen van het vogelleven

Buizerd

In april 1990 verscheen onder auspiciën van de vereniging Avifauna Groningen het rapport Akkervogels in Groningen. Dit document, dat tot stand is gekomen dankzij gerenommeerde vogelonderzoekers, kan worden beschouwd als het eerste standaardwerk voor akkervogelonderzoek- en beheer in de provincie Groningen. Ook heden ten dage is dit rapport nog zeer lezenswaardig.

De in het akkervogelrapport beschreven onderzoeken zijn breed opgezet waarbij naast de 'echte' akkervogels ook gekeken is naar andere (boerenland)vogels die voorkomen op erven en overhoeken. Over deze terreinen zegt het rapport het volgende:

IJsvogel

Het voorkomen van broedvogels op erven en in overhoekjes

De door bomen omgeven boerderijerven in de vaak eentonige akkerbouwgebieden lijken wel oases in een cultuursteppe. Zoals wij er tegenaan kijken zullen veel vogels er ook tegen aan kijken. Door veel zangertjes en roofvogels moeten dit soort typerende bossages tijdens de trekperiode als prachtige "bijtankstations" en overnachtingsplaatsen wórden gezien. Voor veel zangvogels vormen ze in het grootschalige akkerbouwlandschap de enige plaatsen waar succesvol gebroed kan worden. Dit geldt ook voor soorten die de akkers als voedselbron gebruiken (denk aan houtduif, holenduif en zwarte kraai). Winterkoning, merel, spotvogel, grasmus, fitis, koolmees, ekster en kneu ontbreken zelden.

Boerenzwaluw

Dertig jaar na het verschijnen van dit rapport heeft Wierde & Dijk nogmaals (op kleine schaal) onderzoek uitgevoerd naar (boerenland)vogels die voorkomen op boerderijerven en overhoeken in het agrarisch gebied. Ook uit dit onderzoek blijkt dat boerenerven nog steeds heel waardevol zijn voor vogels. In totaal zijn tijdens dit onderzoek maar liefst 55 verschillende vogelsoorten aangetroffen. Meer informatie over dit onderzoek (een onderzoeksverslag en artikel)zijn te vinden op de website van wierde & dijk onder het artikel 'Boerenerven bruisen van het vogelleven'. ■

Jubileumcadeau voor alle leden: inspiratieboek Mooi Heem

Eind november verschijnt het boek Mooi Heem, een bloemlezing over wat erfeigenaren zoal kunnen doen voor landschap, natuur en biodiversiteit op hun erf. Want dát maakt Mooi Heem, het ervenproject van Wierde & Dijk, overduidelijk: op elk erf liggen legio natuurkansen. Door streekeigen bomen en struiken aan te planten, door anders te maaien, door takkenrillen te maken en het aanbrengen van faunavoorzieningen zoals bijenhotels, nest- en egelkasten. In het boek vertellen erfeigenaren enthousiast over hun eigen erf. Voor wie zich wil laten inspireren is dit een uitgelezen naslagwerk. Voor alle leden van Wierde & Dijk en deelnemers aan de workshop van Mooi Heem is het jubileumboek gratis beschikbaar. Het wordt uitgedeeld op de ALV op 13 maart, maar is daarnaast vanaf eind dit jaar ook te koop bij boekhandel Godert Walter in Groningen.

‘Het maaisel blijft lokaal, binnen een straal van vijf kilometer’

Janny Kooistra, projectleider
Boerennatuur Midden Groningen

Van bloeiende berm naar gezonde bodem

Onze Noord-Groninger bermen zijn goud waard. Met het juiste beheer worden het langgerekte bloemenzeeën, boordevol bijzondere planten, insecten en jonge vogels. Dat bewijzen Jurtko en Joke Boerma, leden van Wierde & Dijk, als trotse BovensteBeste Bermbeheerder 2024. Nog beter: door het bermmaaisel zelf te composteren, rijden akkerbouwers lokale hoogwaardige compost uit op eigen land. Zo blijft het goud dichtbij huis.

Omzetten van lange ril van berm- en slootmaaisel

Meerdere leden van Wierde & Dijk doen mee met het project Kringloopcoöperatie Groninger kleischil van Boerennatuur Midden Groningen. Eén van hen is voorzitter Geert Bos. Lokaal bermmaaisel van de provincie en de gemeente Het Hogeland wil hij graag op zijn eigen land composteren. Daarmee verhoogt hij de kwaliteit en drukt hij de kosten. “De compost die ik nu afneem van grote composteerders kost geld en bevat één procent afval, zoals glas en plastic. Dat klinkt weinig, maar op de lange termijn verontreinig ik zo wel mijn grond.”

VOORTGEZET GEBRUIK

Geert is komende ronde aan de beurt. Meerdere boeren gingen hem voor. “Het eerste jaar deden drie boeren mee, het tweede jaar veertien”, vertelt projectleider Janny Kooistra van Boerennatuur Midden Groningen. Normaliter krijgt bermmaaisel het predicaat afval, waarna het moet worden verwerkt door een erkende afvalverwerker. “Er bestaat een andere route, namelijk die van ‘voortgezet gebruik’, waarvoor de gemeente Het Hogeland akkoord geeft. Het maaisel blijft dan lokaal, binnen een straal van vijf kilometer, en de eindgebruiker moet bekend zijn.”

IDEALE BODEMVERBETERAAR

Deelnemers stellen hun erf beschikbaar. “Als coöperatie zorgen we voor het maaisel - dat we vermengen met riet - de verwerking, een externe kwaliteitscontrole en de certificering, waarna de boer de compost uitrijdt over het land. Het composteren vereist een verharde ondergrond van minimaal vijftig meter. Daarop leggen we twee of drie rillen van drie meter breed en anderhalve meter hoog. Zo’n ril, waarover een compostdoek ligt, wordt geregeld met een machine omgezet. Na zes tot acht weken is het materiaal compost.” Compost is volgens haar een hoogwaardige bodemverbeteraar die het organische stofgehalte verhoogt, het bodemleven activeert en de bodemstructuur verbetert. Janny nodigt boerenleden van Wierde & Dijk die interesse hebben om op hun boerenerf compost te laten maken uit om contact met haar op te nemen. Geert en Janny roepen iedereen op om de bermen en sloten vrij te houden van afval, zoals plastic flessen en blikjes. “Een schone berm betekent schone compost”, zegt Janny.

ECOLOGISCH BERMBEHEER

Ook Wierde & Dijk-leden Jurtko Boerma en Joke Hellenberg-Boerma uit Rottum haken aan. Dat composteren op eigen land positief uitpakt, weten ze als geen ander. “Composteren van bermmaaisel deden we al in 2006, toen de gemeente het Ceres-pad, het fietspad achter ons bedrijf langs het Boterdiep, verhardde. De gemeente wilde de berm klepelen. Tijdens een kop koffie boden we aan om het bermbeheer met gesloten beurzen over te nemen. Sindsdien maaien we de berm gefaseerd en essentieel: we voeren het maaisel af zodat de bodem verschraalt. Het maaisel levert perfecte compost op”, verzekert Joke.

BOVENSTEBESTE BERMBEHEERDER

Het resultaat van het bermbeheer is ronduit spectaculair en hoopvol voor de andere bermen van het Hogeland. Kleine ratelaar, ereprijs, gele en paarse morgenster: met elkaar vormen ze een wilde bloemenzee. Afgelopen juni wonnen Jurtko en Joke er de landelijke prijs van BovensteBeste Bermbeheerder 2024 mee, een initiatief van de Vlinderstichting. Van de vijf genomineerden, waarvan vier gemeenten, kregen zij de meeste stemmen. Joke is blij met de erkenning. “We hebben zoveel leuke reacties gehad. Grootste compliment was van Ben Westerink. Ben had de berm dertig jaar geleden geïnventariseerd op planten. Recent constateerde hij dat de berm nu soortenrijker is dan destijds, terwijl álle andere bermen achteruit waren gegaan.” ■

COLUMN

Piet Glas

FRANKRIJK

In alle herfstdrukte meende ik er één week tussenuit te kunnen. Dat viel in verrassend goede aarde bij mijn echtgenote, zodat ik naar Frankrijk toog, om vlak bij de Atlantische kust een schoolvriend op te zoeken. Eild en Anna zijn daar een boerderij aan het opbouwen die in alle opzichten tegenovergesteld is aan de onze – groot en hightech – zodat we genoeg hadden te bepraten. Ze houden hun koeien op stal, werken met voer- en melkrobots, er staat een mestvergister en met zijn dertienen houden ze de zaak draaiend. De omgeving is prachtig: overal bosjes, bomen en houtwallen, beekjes, veelhoekige, vaak kleine Franse velden met vogels en groepjes mestvee in de middagzon onder een boom midden in het land. Op één of andere manier verdraagt het elkaar, de boer en de natuur. Niet helemaal vanzelf bleek mij al snel: er wordt veel gemopperd door zowel boeren als door natuurliefhebbers. De Franse milieuregels zijn niet mals en de controleurs en vergunninggevers niet voor de poes. Geen druppeltje erfwater loopt zo in de sloot; alles gaat mét de stromest en mais in de vergister en wordt als digestaat uitgereden. De 'waterpolitie' ziet daarop toe. Als boeren willen draineren, bellen ze een draineerbedrijf. Hier is die binnen een maand aan het werk, in Frankrijk gaan zij een hydrologisch, ecologisch en bodemkundig onderzoek starten en in een uitgebreid rapport vatten, die aan de overheid wordt voorgelegd en veel gevallen wordt afgewezen. Bij toestemming volgt de voorwaarde van een te graven bassin waarin het draineerwater wordt opgevangen vóór het een riviertje in mag stromen. Wat dan weer wél mag, is het te gebruiken voor de eigen regeninstallatie. Zo passen ze in het land van vrijheid, gelijkheid en broederschap toch weer overal een mouw aan. En aan een agrarische natuurvereniging heeft nog nooit iemand gedacht.

VAN HET BESTUUR

Een actief jubileumjaar loopt ten einde. Velen van u gingen mee op excursie naar kwekerij de Baggelhof en/of Ninabel. Beide excursies werden georganiseerd vanuit Mooi Heem, ons ervenproject waarmee we druk zijn er een vervolg aan te geven.

Ook bij SPNA-proefboerderij Kollumerwaard hadden we een interessante avond met een toertocht langs de proefvelden. Er hangen overigens donkere wolken boven de Kollumerwaard; het is voor Defensie één van mogelijke locaties voor munitieopslag en oefeningen met explosieven. Diverse langjarige proef- en monitoringsvelden voor de landbouw komen daarmee in gevaar.

Eind juni hielden we onze jubileummiddag bij Waddenfun in Wehe-den Hoorn. Dijkgraaf van der Schaaf had een positief verhaal over samenwerking tussen burger, boer en overheid maar er leefden ook zorgen onder de aanwezigen. Boeren weten niet of ze per 2027 aan de Kader Richtlijn Water-normen kunnen voldoen en de omstreden aanwijzing van Nutriënt-Verontreinigde gebieden in Noord-Groningen geeft onrust in de landbouw. Maar ook voor waterschappen wordt het een uitdaging om de negatieve effecten op de waterkwaliteit door lozingen van gezuiverd afvalwater te beperken.

Een kroon op jarenlang werk was de opening van Ter Laanster Toen in Bedum; een strook van 9 bij 170 meter aangeplant en ingezaaid met inheemse soorten.

We hebben burgemeester Henk Jan Bolding als spreker gevraagd voor de ALV van 13 maart 2025. Hij zal ook de prijzen uitreiken in het kader van onze fotowedstrijd 'wat raakt je in het landschap van Noord-Groningen'.

Er zijn ook activiteiten waar we niet aan toe gekomen zijn... Zo schreven we eerder een bijeenkomst te willen organiseren om met u na te denken over de Transitie Landelijk Gebied. Inmiddels is er met de komst van het nieuwe kabinet onzekerheid over het voortzetten van het NPLG waar niemand bij gebaat is, temeer omdat er al veel consensus was tussen de verschillende partijen aan tafel.

Wat ook nog in het vat zit is de Teenstra prijs, een waardering voor de mooiste boerderij van Groningen in een bepaalde categorie. Een mooie traditie die Wierde en Dijk samen met de Boerderijen Stichting wil gaan oppakken. Wordt vervolgd! Genoeg ideeën en inspiratie voor de volgende 25 jaar.

Zet alvast in de agenda:

ALV donderdagavond
13 maart 2025

Winterwandeling
zaterdagochtend
25 januari 2025

Activiteiten Wierde & Dijk 2024

Kwekerij Ninabel in Boerakker

Afgelopen periode hebben we zes geslaagde activiteiten georganiseerd. De jubileummiddag in Wede-den-Hoorn (pagina 1), de zomerwandeling bij Bedum naar Ter Laanster Toen (zie pagina 2) en eerder in juni twee rondleidingen bij de ecologische kwekerij Ninabel in Boerakker, waar ervenproject Mooi Heem een avond organiseerde over vaste planten. Beide avonden zaten vol. Marijke Akerboom, die de kwekerij runt, heeft er een prachtige natuurtuin ontwikkeld. Met een bloemenweide, borders met planten, een bosje met petgat en een enorm bijen hotel van dakpannen en blokken hout. De deelnemers keken hun ogen uit. In mei verzorgde Mooi Heem ook een bezoek aan kwekerij de Baggelhof in Nietap, waar Lubbert Dijk oude fruitrassen volgens biologische richtlijnen kweekt.

Rijdende tour langs SPNA-proefvelden

Maandagavond 8 juli reed bij Munnekezijl een trekker langs de velden van Stichting Proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw (SPNA). Op de aanhanger zaten leden van Wierde & Dijk. Uitkijkend over het Groninger land kregen ze mede uitleg van Philip Kramer, bedrijfsleider van SPNA Kollumerwaard. “We doen hier praktijkgericht onderzoek in de akkerbouw”, vertelde hij. Een van de proeven die ze te zien kregen, is Planty Organic, waarbij SPNA teelt zonder aanvoer van meststoffen van buitenaf. Ook verzilting, een toenemend probleem langs de kust, kwam aan bod. “Bij een proef krijgen de planten met druppelirrigatie zout water toegediend. Het onderzoek loopt drie jaar. Onderwijl houden we de effecten op de planten nauwlettend bij.” Interessant was ook het systeem van vaste rijpaden van 3,2 meter breed, waardoor de gewassen groeien op onbereden grond. “Door de rijpaden wordt de bodem minder verdicht en kunnen de gewassen beter wortelen.”

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Geert Bos, voorzitter	06 12 65 03 31	bos-schutter@online.nl
Aniëla Sirks, secretaris	06 13 50 42 78	info@wierde-en-dijk.nl
Harry Hoving, penningmeester	06 49 60 64 88	hhj.hoving@gmail.com
Heleen Hommes	06 20 52 69 90	hommesheleen@hotmail.com
Albert-Erik de Winter	06 30 60 57 37	aedewinter@hotmail.com
Marian van Dongen	06 13 57 40 92	bertusenmarian@ziggo.nl

Postadres: Wierde & Dijk, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum
E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl
Secretariaat: Aniëla Sirks, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Redactie: PR-commissie Wierde & Dijk
Beeld: Addo van der Eijk (p. 2), Siegrid Hekma (p. 1), Ruben van der Steeg (p. 4), Stieneke van der Wal (p. 6 bovenste foto), Albert-Erik de Winter (p. 3, 6 (onderste foto)
Tekst: Addo van der Eijk, Albert-Erik de Winter (p. 3)
Vormgeving: Fenatic
Druk: Drukwerkdeal

ISSN: 1879-4408

LID WORDEN
Streekbewoners, burgers en boeren kunnen lid worden van Wierde & Dijk. Het lidmaatschap kost 25 euro per kalenderjaar. Tenminste een maal per jaar ontvangen leden een gedrukte nieuwsbrief. Zij worden uitgenodigd voor bijeenkomsten en activiteiten. Aanmelden voor het lidmaatschap kan door een e-mail te sturen naar info@wierde-en-dijk.nl met daarin uw adresgegevens.